

*В. В. Руденко,
к. е. н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ, м. Вінниця
ORCID ID: 0000-0002-4911-7600*

DOI: 10.32702/2306-6806.2020.7.73

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ СКЛАДОВИХ ФІСКАЛЬНОГО МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

*V. Rudenko,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance,
Banking and Insurance, Vinnitsia educational and scientific institute of economics TNEU*

IDENTIFICATION OF FUNCTIONAL COMPONENTS OF THE FISCAL MECHANISM
OF REGULATION OF INVESTMENT DEVELOPMENT OF NATIONAL ECONOMY

У статті розглянуто зміст фіскального механізму та його якісний і кількісний вплив на інвестиційну сферу. Визначено функціональні складові фіскального механізму регулювання інвестиційного розвитку національної економіки. Висвітлено зміст і елементи механізму формування доходів бюджетів (податковий і неподатковий механізми). Обґрунтовано сутність і призначення механізму здійснення видатків бюджетів. Охарактеризовано специфіку механізму перерозподілу доходів і видатків між бюджетами. Розглянуто сутнісні характеристики механізму збалансування бюджетів. Визначено зміст і елементи механізму державного кредитування (механізм залучення кредитів до бюджету, механізм надання бюджетних кредитів, механізм надання державних (місцевих) гарантій). Охарактеризовано сутність і елементи механізму функціонування державних цільових позабюджетних фондів (механізм мобілізації доходів до державних цільових позабюджетних фондів, механізм здійснення видатків із державних цільових позабюджетних фондів, механізм збалансування державних цільових позабюджетних фондів).

The article discusses the content of the fiscal mechanism for regulating the investment development of the national economy as a system of fiscal funds, forms and methods of targeted influence of the state on the process of formation, distribution and use of financial resources in order to implement fiscal policy, ensure qualitative changes in the investment sphere and achieve a balance in satisfying fiscal interests all subjects of investment activity. The qualitative (expressed through the volume and proportions of mobilizing financial resources to the state budget and their distribution between individual territories, sectors of the national economy and segments of the population) and quantitative (associated with the use of such methods of forming and using financial resources, forms of organization of financial relations, allow them to be considered as incentives for investment development of the economy) influence of the fiscal mechanism on the investment sphere is justified. The structure of the fiscal mechanism for regulating the investment development of the national economy is considered. The functional components of the fiscal mechanism for regulating the investment development of the national economy are determined. The content and elements of the mechanism of budget revenue generation (tax and non-tax mechanisms) are highlighted. The essence and purpose of the mechanism for budget expenditures is substantiated. The specificity of the mechanism of redistribution of income and expenses between budgets is

characterized. The essential characteristics of the mechanism of balancing budgets are considered. The content and elements of the state lending mechanism (mechanism for attracting loans to the budget, mechanism for providing budget loans, mechanism for providing state (local) guarantees) are determined. The essence and elements of the mechanism of functioning of state special-purpose extrabudgetary funds (the mechanism of revenue mobilization to state special-purpose extra-budgetary funds, the mechanism of expenditures from state special-purpose extra-budgetary funds, the mechanism of balancing state special-purpose extra-budgetary funds) are characterized.

Ключові слова: фінансовий механізм, фінансова політика, регулювання інвестиційного розвитку національної економіки, податки, бюджет.

Key words: fiscal mechanism, fiscal policy, regulation of investment development of national economy, taxes, budget.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

При всій різноманітності механізмів державного регулювання інвестиційної сфери фундаментальне значення зберігає фінансовий механізм. Держава, впливаючи на процеси організації фінансових відносин шляхом зміни механізмів формування бюджетних надходжень і витрат, спрямовує встановлені фінансові взаємозв'язки, управляє каналами проходження та напрямками фінансових потоків, уточнює пропорції розподілу фінансових ресурсів і, таким чином, забезпечує регулювання інвестиційного розвитку економіки. Тому актуалізується питання структури фінансового механізму, від якої залежить не тільки його ефективне функціонування, а й вплив на інвестиційні процеси в національному господарстві.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні та практичні аспекти функціонування фінансового механізму знайшли відображення у працях вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема: В. Дем'янишина, В. Зимовця, С. Масліченко, В. Мельника, Н. Медведкової, В. Тарангул, В. Тропіної, А. Сідельникової, М. Слатвінської, І. Чугунова та ін. Віддаючи належне напрацюванням вказаних фахівців, варто відзначити, що проблеми структури фінансового механізму не знайшли свого остаточного вирішення, зокрема не здійснено наукового обґрунтування функціональних складових фінансового механізму регулювання інвестиційного розвитку національної економіки.

МЕТА СТАТТІ

Мета дослідження полягає у визначенні економічного змісту фінансового механізму регулювання інвестиційного розвитку національної економіки та обґрунтуванні його функціональних складових.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Фінансовий механізм регулювання інвестиційного розвитку національної економіки являє собою систему фінансових засобів, форм і методів цілеспрямованого впливу держави на процес формування, розподілу та використання фінансових ресурсів з метою реалізації фінансової політики, забезпечення якісних змін в інвестиційній сфері та досягнення балансу у задоволенні фінансових інтересів усіх суб'єктів інвестиційної діяльності.

Вплив фінансового механізму на інвестиційний розвиток національної економіки може бути кількісним і якісним. Кількісний вплив фінансового механізму вира-

жається через обсяг і пропорції мобілізації фінансових ресурсів до бюджету держави та їхній розподіл між окремими територіями, галузями національної економіки та верствами населення. Залежно від змін співвідношення обсягу фінансових ресурсів на державному й місцевому рівнях, величини надходжень до бюджету, розміру державних закупівель, обсягів бюджетного фінансування регулюється інвестиційний розвиток економіки.

Якісний вплив фінансового механізму пов'язаний із застосуванням таких методів формування і використання фінансових ресурсів, форм організації фінансових відносин, які дозволяють їх розглядати як стимули інвестиційного розвитку економіки. При цьому використовуються спеціальні засоби, серед яких можемо виокремити: зниження податкових ставок, умови надання податкових пільг, встановлення граничного розміру бюджетного дефіциту, граничного обсягу державного боргу, умови надання бюджетних кредитів та бюджетного фінансування тощо.

Вплив фінансового механізму на інвестиційний розвиток національної економіки здійснюється через його структуру та спрямованість його складових на вирішення конкретних завдань і досягнення реального ефекту, що відбувається завдяки фінансовим ресурсам, які формуються, розподіляються та використовуються на задоволення інвестиційних потреб суб'єктів економіки.

Власне поняття "структура" є запозичення з лат. мови; лат. *strūktūra* "будова, розташування", пов'язане з дієсловом *struo, struere* "класти один на одного, будувати" [1, с. 452]. У тлумачних словниках термін "структура" здебільшого розглядають у двох значеннях [2, с. 789; 3, с. 775; 4, с. 1282; 5, с. 1405]: 1) як взаєморозміщення та взаємозв'язок складових частин цілого; будову; 2) як устрій, організацію чого-небудь. Тому, на наш погляд, структура фінансового механізму є сукупністю взаєморозміщених і взаємопов'язаних складових, які відповідним чином організують фінансові відносини. Причому, як відзначають Тарабарін О.А., Курилова А.О., Курилов К.Ю. структура механізму відповідно до його сутності повинна відповідати трьом основним умовам: відображати дію об'єктивних економічних законів; розкривати внутрішні суперечності та рушійні сили механізму; характеризувати роль суб'єктивного фактора в його функціонуванні та розвитку [6, с. 55].

Множинність фінансових відносин зумовлює поділ фінансового механізму регулювання інвестиційного розвитку національної економіки на підсистеми (функціональні складові фінансового механізму) — механізм формування доходів бюджетів, механізм здійснення витрат бюджетів, механізм перерозподілу доходів і ви-

Рис. 1. Функціональні складові фіскального механізму регулювання інвестиційного розвитку національної економіки

Джерело: складено автором самостійно.

датків між бюджетами, механізм збалансування бюджетів, механізм державного кредитування та механізм функціонування державних цільових позабюджетних фондів. Функціональні складові фіскального механізму регулювання інвестиційного розвитку національної економіки нами узагальнено та відображено на рисунку 1.

Механізм формування доходів бюджетів забезпечує наповнення доходної частини бюджетів у масштабах, необхідних для виконання державою своїх функцій. Враховуючи положення Бюджетного кодексу України, який поділяє доходи бюджетів на податкові, які акумулюються завдяки стягненню податків і зборів, а також неподаткові, доходи від операцій з капіталом і офіційні трансферти, які мобілізуються за рахунок інших (неподаткових) джерел [7], можемо виокремити дві складові механізму формування доходів бюджетів, а саме:

1. Податковий механізм — сукупність форм, методів, інструментів і важелів цілеспрямованого впливу держави на процес функціонування податкової системи з метою реалізації податкової політики. Податковий механізм спрямований на встановлення, впровадження та стягнення податків і зборів, їхній розподіл між бюджетами, здійснення адміністрування податків і зборів, притягнення до відповідальності за податкові правопорушення, тобто на організацію та впорядкування податкових відносин. Такий механізм забезпечує виконання

податками покладених на них функцій у разі узгодження інтересів держави з інтересами платників податків. Крім того, податковий механізм є важливим регулятором інвестиційного розвитку національної економіки, адже дозволяє формувати не лише фінансові ресурси держави, а й коригувати обсяги фінансових ресурсів, які залишаються у розпорядженні платників податків і можуть бути інвестовані.

2. Неподатковий механізм — сукупність форм, методів, інструментів і важелів цілеспрямованого впливу держави на процес мобілізації неподаткових надходжень бюджетів, доходів від операцій з капіталом і трансфертів, що надходять з-за кордону. Неподатковий механізм передбачає встановлення, впровадження та стягнення неподаткових платежів (доходів від власності та підприємницької діяльності; адміністративних зборів і платежів, доходів від некомерційної господарської діяльності; власних надходжень бюджетних установ; інших неподаткових надходжень; доходів від операцій з капіталом, трансфертів з-за кордону), їхній розподіл між бюджетами, здійснення адміністрування неподаткових платежів, притягнення до відповідальності за порушення порядку стягнення неподаткових платежів. Такий механізм виник внаслідок недостатності податкових надходжень для задоволення потреб держави та пов'язаний, насамперед, із її господарською, адміністративно-регуляторною, дозвільною діяльністю, а також

реалізацією державних майнових прав. Неподатковий механізм також регулює інвестиційний розвиток національної економіки через неподаткові платежі, які сплачують економічні суб'єкти, зменшуючи таким чином обсяги їхніх фінансових ресурсів, які можуть бути інвестовані.

Механізм здійснення видатків бюджетів забезпечує витрачання попередньо закумульованих доходів на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом. Якщо взяти за основу розмежування видатків бюджетів за економічними характеристиками операцій, які здійснюються відповідно до функцій держави та місцевого самоврядування (економічну класифікацію видатків), тоді механізм здійснення видатків бюджетів прямо буде регулювати інвестиційний розвиток національної економіки через здійснення капітальних видатків та опосередковано через реалізацію поточних видатків. Так, з одного боку, Інструкція щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету визначає капітальні видатки як "видатки, які спрямовуються на придбання основного капіталу, необоротних активів, на капітальні інвестиції, капітальний ремонт; на створення державних запасів і резервів; на придбання капітальних активів; невідплатні платежі, компенсацію втрат, пов'язаних з пошкодженням основного капіталу" [8], тобто визнає їх як джерело фінансового забезпечення інвестиційної діяльності бюджетних установ, від масштабів якого залежить розвиток інвестиційних процесів у бюджетній сфері. З іншого боку, Інструкція щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету визначає поточні видатки як "видатки, які спрямовуються на виконання бюджетних програм та забезпечують поточне функціонування бюджетних установ, проведення досліджень, розробок, заходів та надання поточних трансфертів населенню і підприємствам (установам, організаціям)" [8], тобто передбачає їх використання на виплату заробітної плати працівникам бюджетної сфери або інших трансфертів населенню та вплив таким чином на обсяги фінансових ресурсів, які можуть бути інвестовані такими громадянами.

Механізм перерозподілу доходів і видатків між бюджетами з'явився у результаті нерівномірності в розподілі доходів (зокрема податкових) і відповідальності щодо їх використання між органами влади різних рівнів. Враховуючи положення Бюджетного кодексу України, який визначає міжбюджетні трансферти як "кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого" [7] можна сказати, що для бюджетів-донорів трансферти будуть видатками, а для бюджетів-реципієнтів — доходами. Наразі бюджетним законодавством визначено чотири види міжбюджетних трансфертів [7]:

- 1) базова дотація (трансферт, що надається з державного бюджету місцевим бюджетам для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій);
- 2) субвенції;
- 3) реверсна дотація (кошти, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій);
- 4) додаткові дотації.

Регулюючий вплив на інвестиційний розвиток національної економіки механізм перерозподілу доходів і видатків між бюджетами здійснює, насамперед, у частині надання субвенцій на виконання інвестиційних проєктів, які спрямовуються на створення, приріст чи оновлення основних засобів комунальної форми власності, а також субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах.

Механізм збалансування бюджетів передбачає узгодження обсягу їхніх надходжень і витрат. У випадку

перевищення доходів над видатками бюджетів (з урахуванням різниці між поверненням кредитів до бюджету та наданням кредитів з бюджету) утворюється профіцит. Профіцит на рівні державного бюджету прямого впливу на інвестиційний розвиток національної економіки не здійснює, адже відповідно до Бюджетного кодексу України державний бюджет затверджується з профіцитом з метою погашення боргу, забезпечення встановленого розміру оборотного залишку бюджетних коштів та придбання цінних паперів [7]. Тоді як профіцит на рівні місцевих бюджетів може регулювати інвестиційний розвиток національної економіки, адже згідно із Бюджетним кодексом України місцевий бюджет може затверджуватися з профіцитом за загальним фондом у разі спрямування до бюджету розвитку коштів із загального фонду такого місцевого бюджету, виконання зобов'язань за непогашеними позиками, а також для забезпечення встановленого розміру оборотного залишку бюджетних коштів, а за спеціальним фондом — у разі погашення місцевого боргу, придбання цінних паперів [7]. Відзначимо, що бюджет розвитку призначений для реалізації інвестиційних завдань функціонування місцевих бюджетів, тобто від його масштабів залежить повнота здійснення заходів із будівництва, реконструкції та реставрації, капітального ремонту об'єктів виробничої, комунаційної та соціальної інфраструктури на певній території. Загалом бюджетний профіцит негативно впливає на інвестиційний розвиток економіки, адже заощадження населення й підприємств спрямовуються не на інвестиційні цілі, а на фіскальні. Однак у разі спрямування коштів, які виникли як різниця між доходами і видатками бюджету, на здійснення державних інвестицій, може бути отриманий позитивний ефект у вигляді бюджетної підтримки стратегічно важливих секторів національної економіки.

У разі перевищення видатків над доходами бюджетів (з урахуванням різниці між наданням кредитів з бюджету та поверненням кредитів до бюджету) формується бюджетний дефіцит. Дефіцит на рівні державного бюджету може здійснювати як позитивний, так і негативний вплив на інвестиційний розвиток національної економіки. Позитивний ефект виникає у разі спрямування коштів, які виникли як різниця між видатками і доходами бюджету, на здійснення державних інвестицій, а не на фінансування соціальної сфери. Недарма, як зазначає Коляда Т.А., більшість країн світу у бюджетному законодавстві запровадили обмеження, так зване "золоте правило", відповідно до якого розмір бюджетного дефіциту не може перевищувати обсяг бюджетних інвестицій у відповідному бюджетному періоді [9, с. 217]. Негативний ефект виникає у зв'язку з необхідністю встановлення обґрунтованих джерел фінансування дефіциту державного бюджету, серед яких провідне місце належить державним запозиченням. У разі соціального спрямування бюджетного дефіциту тягар погашення державного боргу ляже на платників податків, а зростання податкового навантаження скоротить обсяги фінансових ресурсів, які можуть бути інвестовані. Дефіцит на рівні місцевих бюджетів також регулює інвестиційний розвиток національної економіки, адже відповідно до Бюджетного кодексу України місцевий бюджет може затверджуватися з дефіцитом за загальним фондом у разі використання вільного залишку бюджетних коштів, тоді як за спеціальним фондом — у разі залучення до бюджету розвитку коштів від місцевих запозичень, коштів із загального фонду такого місцевого бюджету, надходження внаслідок продажу/пред'явлення цінних паперів, а також у разі використання залишків коштів спеціального фонду місцевого бюджету, крім власних надходжень бюджетних установ [7]. У результаті дефіцит місцевих бюджетів, насамперед формується із метою збільшення обсягів бюджету розвитку, який безпосередньо пов'язаний із реалізацією інвестицій.

Отже, для стабільного інвестиційного розвитку економіки доцільним є прагнення держави до збалансованості бюджетів без штучного створення бюджетного профіциту / дефіциту. Водночас профіцит / дефіцит бюджетів допустимий для реалізації завдань, пов'язаних із підвищенням інвестиційної складової національного господарства.

Механізм державного кредитування передбачає здійснення операцій з бюджетними коштами на поворотній, платній і строковій основі, за яких держава виступає у ролі кредитора, позичальника та / або гаранта. Відповідно до функцій держави можемо виокремити три складові механізму державного кредитування, а саме:

1. Механізм залучення кредитів до бюджету відповідно до Бюджетного кодексу України охоплює операції, пов'язані з отриманням державою (місцевими громадами) кредитів (позик) на умовах повернення, платності та строковості з метою фінансування державного (місцевих) бюджетів [7]. Запозичення до бюджетів можуть здійснюватися двома шляхами: 1) випуск державних (місцевих) боргових цінних паперів; 2) підписання кредитних угод із урядами іноземних держав, вітчизняними й закордонними банківськими установами та міжнародними фінансово-кредитними організаціями. Механізм залучення кредитів до бюджету, з одного боку, сприяє інвестиційному розвитку національної економіки у разі спрямування запозичених коштів для здійснення бюджетних інвестицій, а з іншого — гальмує розвиток приватних інвестицій через необхідність погашення та обслуговування боргу, яке зазвичай здійснюється за рахунок посилення податкового навантаження на платників податків, що значно зменшує обсяги їхніх фінансових ресурсів. Крім того, не варто забувати про "ефект витіснення", який полягає в тому, що збільшення кількості державних (місцевих) боргових цінних паперів на фінансовому ринку призводить до спрямування частини заощаджень (накопичень) економічних суб'єктів на їхню купівлю, а не на здійснення інвестицій, які забезпечують економічний розвиток країни.

2. Механізм надання бюджетних кредитів згідно із Бюджетним кодексом України пов'язаний із здійсненням операцій з надання коштів з бюджету на умовах повернення, платності та строковості, внаслідок чого виникають зобов'язання перед бюджетом (надання кредитів з бюджету), та операції з повернення таких коштів до бюджету (повернення кредитів до бюджету) [7]. До кредитів з бюджету законодавство також відносить бюджетні позички та фінансову допомогу з бюджету на поворотній основі. Механізм надання бюджетних кредитів безпосередньо впливає на інвестиційний розвиток національної економіки, адже зазвичай в Україні такі кредити отримують економічні суб'єкти для здійснення інвестицій у сільське господарство, паливно-енергетичний комплекс і житлово-комунальне господарство.

3. Механізм надання державних (місцевих) гарантій відповідно до Бюджетного кодексу України передбачає зобов'язання гаранта (держави чи місцевої громади) повністю або частково виконати боргові зобов'язання суб'єкта господарювання — резидента України перед кредитором у разі невиконання таким суб'єктом його зобов'язань за кредитом (позикою), залученим під державну чи місцеву гарантію, що надається на умовах платності, строковості, а також забезпечення виконання зобов'язань у спосіб, передбачений законодавством [7]. Механізм надання державних (місцевих) гарантій безпосередньо впливає на інвестиційний розвиток національної економіки, адже такі гарантії надаються виключно на реалізацію інвестиційних проектів. Причому згідно із Законом України "Про інвестиційну діяльність" відбір інвестиційних проектів, для реалізації яких надається державна підтримка, здійснюється на конкурсній основі на підставі даних Державного реєстру інвестиційних проектів та проектних (інвестиційних) пропозицій, а також експертних висновків за результа-

тами проведення експертної оцінки їх економічної ефективності [10].

Механізм функціонування державних цільових позабюджетних фондів з'явився в процесі еволюції фінансового забезпечення функцій держави та виокремлення зі складу державного бюджету специфічних фондів фінансових ресурсів, покликаних фінансувати особливі суспільні потреби. Враховуючи специфіку формування та використання фінансових ресурсів державних цільових позабюджетних фондів, можемо виокремити три складові механізму їх функціонування:

1. Механізм мобілізації доходів до державних цільових позабюджетних фондів забезпечує наповнення їхньої доходної частини в обсягах, необхідних для виконання державою специфічних функцій. Зазвичай доходними джерелами виступають:

- 1) надходження від сплати обов'язкових платежів, зокрема єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
- 2) інвестиційний дохід, який отримується від розміщення тимчасово вільних коштів, у тому числі резервів;
- 3) кошти державного бюджету та інших цільових позабюджетних цільових фондів;
- 4) суми від фінансових санкцій та пені, застосованих відповідно до законодавства до юридичних та фізичних осіб за порушення встановленого порядку нарахування, обчислення і сплати обов'язкових платежів і використання коштів державних цільових позабюджетних фондів, а також суми адміністративних стягнень, накладених на посадових осіб та громадян за ці порушення;
- 5) благодійні внески юридичних і фізичних осіб;
- 6) добровільні внески юридичних і фізичних осіб;
- 7) інші надходження відповідно до законодавства.

Механізм мобілізації доходів до державних цільових позабюджетних фондів в Україні хоча і дозволяє профінансувати специфічні функції держави, проте негативно впливає на інвестиційний розвиток національної економіки, адже необхідність сплати обов'язкових і необов'язкових платежів зменшує фінансові ресурси економічних суб'єктів, які можуть бути інвестовані.

2. Механізм здійснення видатків із державних цільових позабюджетних фондів забезпечує витрачання попередньо сформованих доходів на здійснення завдань, які покладено на відповідні державні позабюджетні фонди. Оскільки в Україні набули поширення соціальні цільові фонди, то їхні видатки здебільшого спрямовуються на такі цілі:

- 1) виплату матеріального забезпечення, страхових (пенсійних) виплат і надання соціальних послуг, фінансування заходів з профілактики страхових випадків;
- 2) фінансування витрат на утримання та забезпечення діяльності державних цільових позабюджетних фондів;
- 3) формування резервів коштів державних цільових позабюджетних фондів;
- 7) інші видатки відповідно до законодавства.

Механізм здійснення видатків із державних цільових позабюджетних фондів в Україні хоча і збільшує обсяги фінансових ресурсів застрахованих осіб, проте значного впливу на інвестиційний розвиток національної економіки не здійснює, адже отримувачами коштів являються зазвичай особи, які перебувають у специфічних соціальних обставинах, та не мають можливості здійснювати значні обсяги інвестицій. Проте у випадку повноцінного запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, Пенсійний фонд України зможе стати одним із найбільших інституційних інвесторів у державі та вкладати кошти у розвиток пріоритетних галузей національної економіки.

3. Механізм збалансування державних цільових позабюджетних фондів в Україні наразі застосовується до Пенсійного фонду України. Так, у Бюджетному кодексі України визначено, що Казначейство України за погод-

женням з Міністерством фінансів України має право залучати на поворотній основі кошти єдиного казначейського рахунку для покриття тимчасових касових розривів Пенсійного фонду України [7]. Зазначені кошти залучаються на договірних умовах без нарахування відсотків за користування цими коштами з обов'язковим їх поверненням до кінця поточного бюджетного періоду.

Механізм збалансування державних цільових позабюджетних фондів в Україні негативно впливає на інвестиційний розвиток національної економіки, адже бюджетні кошти відводяться на фінансування соціальної сфери, залишаючи інвестиційні проєкти фінансово незабезпеченими.

Усі охарактеризовані підсистеми фіскального механізму, хоча і зосереджені на окремих аспектах формування або використання бюджетних коштів, об'єднані спільною метою, яка полягає у фінансовому забезпеченні функцій держави через функціонування бюджету. При цьому кожна з підсистем фіскального механізму здійснює прямий або опосередкований вплив на інвестиційний розвиток національної економіки.

ВИСНОВКИ

У процесі реалізації фіскальної політики держави вагомим чинником є регулювання інвестиційного розвитку національної економіки, що вимагає фіскального механізму.

Відсутність науково обгрунтованої концепції функціонування фіскального механізму призводить до неефективного розв'язання багатьох проблем інвестиційного розвитку національної економіки та потребує формування наукових засад щодо визначення його функціональних складових. Серед таких складових нами визначено механізм формування доходів бюджетів, механізм здійснення видатків бюджетів, механізм перерозподілу доходів і видатків між бюджетами, механізм балансування бюджетів, механізм державного кредитування та механізм функціонування державних цільових позабюджетних фондів.

В умовах трансформації фіскальних відносин предметом подальших наукових пошуків буде обгрунтування підходів до структуризації фіскального механізму регулювання інвестиційного розвитку національної економіки, ідентифікації його елементів та взаємозв'язку між ними.

Література:

1. Етимологічний словник української мови: у 7 т. / редкол. О.С. Мельничук (голов. ред.) та ін. Київ: Наукова думка, 1983. Т. 5: Р-Т / уклад.: Р.В. Болдирев та ін. 2006. 704 с.
2. Словник української мови: в 11 т. / редкол.: І.К. Білодід (голова) та ін. Київ: Наукова думка, 1970—1980. Т. 9: С / ред. тому: І.С. Назарова та ін. 1978. 916 с.
3. Ожегов С.И., Шведова Н.Ю. Толковый словарь русского языка: 80000 слов и фразеологических выражений. 4-е изд., доп. Москва: ООО "А ТЕМП", 2006. 944 с.
4. Большой толковый словарь русского языка / сост. и гл. ред. С.А. Кузнецов. Санкт-Петербург: "НОРИНТ", 2000. 1536 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ Перун, 2005. 1728 с.
6. Тарабарин О.А., Курилова А.А., Курилов К.Ю. Теоретические основы формирования финансового механизма управления. Вестник УГАЭС. Наука. Образование. Экономика. Серия: Экономика. 2012. №2 (2). С. 49—60.
7. Бюджетный кодекс Украины від 08.07.2010 р. №2456-VI. Дата оновлення: 18.04.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 14.06.2020).
8. Інструкція щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 12.03.2012 р. №333. Дата оновлення: 01.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0456-12> (дата звернення: 14.06.2020).

9. Коляда Т.А. Джерела фінансування дефіциту бюджету: тенденції у застосуванні та виклики для стабільності державних фінансів України. БізнесІнформ. 2015. №2. С. 215—222.

10. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. №1560-XII. Дата оновлення: 20.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (дата звернення: 14.06.2020).

References:

1. Mel'nychuk, O. S. (2006), *Etymolohichnyj slovnyk ukrains'koi movy* [Etymological dictionary of the Ukrainian language], Scientific thought, Kyiv, Ukraine.
 2. Bilodid, I. K. (1978), *Slovnyk ukrains'koi movy* [Dictionary of the Ukrainian language], Scientific thought, Kyiv, Ukraine.
 3. Ozhegov, S. I. and Shvedova, N. Ju.. (2006), *Tolkovyj slovar' russkogo jazyka: 80000 slov i frazeologicheskij vyrazhenij* [Explanatory Dictionary of the Russian Language: 80,000 words and phraseological expressions], 4th ed, "A TEMP" Ltd, Moscow, Russia.
 4. Kuznecov, S. A. (2000), *Bol'shoj tolkovyj slovar' russkogo jazyka* [Great Dictionary of Russian language], NORINT, Saint-Petersburg, Russia.
 5. Busel, V. T. (2006), *Velykij tлумachnyj slovnyk suchasnoi ukrains'koi movy (z dod. i dopov.)* [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language (with app. and add.)], VTF Perun, Kyiv, Irpin, Ukraine.
 6. Tarabarin, O. A. Kurilova, A. A. and Kurilov, K. Ju. (2012), "Theoretical foundations of the formation of a financial management mechanism", *Vestnik UGAJeS. Nauka. Obrazovanie. Jekonomika. Serija: Jekonomika*, vol. 2 (2), pp. 49—60.
 7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "Budget Code of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (Accessed 14 June 2020).
 8. Ministry of Finance of Ukraine (1999), "Instructions for the application of economic classification of budget expenditures", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0456-12> (Accessed 14 June 2020).
 9. Koliada, T. A. (2015), "Sources of financing the budget deficit: trends in the application and challenges to the stability of Ukrainian public finance", *BiznesInform*, vol. 2, pp. 215—222.
 10. The Verkhovna Rada of Ukraine (2008), *The Law of Ukraine "About investment activity"*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (Accessed 14 June 2020).
- Стаття надійшла до редакції 14.06.2020 р.*

www.dy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
УДОСКОНАЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК**

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України
з питань **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73